

I. Oktatási célok:

A tanulók tudásában és személyiségfejlődésében bekövetkezett tervezett változások, amelyek a tanítási-tanulási folyamat eredményeképpen valósulnak meg a korszerű műveltségfelfogást reprezentáló művelődési anyag feldolgozása során.

Oktatási folyamat makrostruktúrája (Nagy Sándor)

- ismeretszerzés (figyelemfelkeltés, célkijelölés, előzetes ismeretek, új ismeretek)
- alkalmazás (tények, jelenségek sokoldalú elemzése, feladat- és problémamegoldás),
- rendszerezés (fogalomalkotás, következtetés és általánosítás),
- rögzítés (ismétlés, összefoglalás, logikai kapcsolás, ismeretszintézis),
- ellenőrzés (tudásfelmérés, teljesítménymérés, szintmérés stb.)
- értékelés (diagnosztikus, formatív, szummatív).

II. Didaktikai feladatok:

- Tudományosság: a tananyag tükrözze az adott szaktudomány eredményeit
- Motiválás: a tanulási kedv felébresztése
- Aktivizálás: a pedagógiai tevékenység célja a tanulók belső aktivitásának kialakítása (figyelemkoncentráció, gondolkodási intenzitás, emlékezeti élénkség stb.)
- Érthetőség: a tananyag tanulhatóvá tétele
- Fokozatosság: az előzetes ismeretekre építve
- Rendszeresség: a tananyag áttekinthető, logikus felépítése és optimális adagolása
- Szemléletesség: a valóság ábrázolásának modellezése, annak alkalmazása; egyben a tanulói megfigyelés pedagógiai irányítása
- Tartósság: az elsajátított ismeretek jártasságok, készségek beépítése a tanulók személyiségébe
- Differenciálás: egyéni képességek, készségek figyelembe vétele
- Visszacsatolás: a tanulók tájékoztatása saját előrehaladásukról
- Megerősítés: akár pozitív, akár negatív megerősítés

III. Fejlesztési területek:

- problémamegoldó gondolkodás,
- lényegkiemelés,
- szövegértés,
- analitikus gondolkodás,
- következtetés,
- szintézisalkotás,
- kreativitás,

- megfigyelés,
- figyelem,
- emlékezet.
- rendszerezés,
- olvasás,
- szövegértés,
- kommunikáció,
- figyelem,
- emlékezet,
- osztályozás,
- kreatív gondolkodás,
- beszédértés-kommunikáció,
- íráskészség,
- képzelet.

IV. Oktatási módszerek

Az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, a tanár és tanuló tevékenységének részei, amelyek különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra.

- az előadás,
- a magyarázat,
- az elbeszélés,
- a tanulók kiselőadásai,
- a megbeszélés,
- a vita,
- a szemléltetés,
- a projekt,
- a kooperatív tanulás,
- a szimuláció,
- a szerepjáték,
- a játék,
- a házi feladat

V. Oktatás szervezési módjai vagy munkaformái

- A frontális munka: olyan szervezési mód, amelyben az együtt tanuló/tanított gyerekek, ifjak tanulási tevékenysége párhuzamosan, egy időben, gyakran azonos ütemben folyik a közös oktatási célok érdekében. Tanári előadás, tanári elbeszélés, tanári magyarázat, tanári szemléltetés.

- Az egyéni munka: az egyes gyerekek önállóan megoldandó egyéni feladatokat kapnak. Öt változata: egyedül végzett munka, rétegmunka, teljesen vagy részben egyénre szabott munka, individualizált munka.
- A párban folyó tanulás: lényege, hogy két tanuló működik együtt valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében. Változatai: páros munka és a tanuló pár.
- Tanulói kiselőadás.
- A csoportmunka: 3-6 fő közös munkában old meg kapott vagy vállalt feladatokat. A csoport tagjai között pozitív hatású kölcsönös függési, felelősségi és ellenőrzési viszonyok jönnek létre és a tanulók kommunikatív és kooperatív készségeit is fejleszti.
- Megbeszélés, vita, játék, szerepjáték.
- Kooperatív oktatási módszer
A tanulók (4-6 fős) kis csoportokban végzett tevékenységén alapul. Az ismeretek és az intellektuális képességek fejlesztésén túl kiemelt jelentősége van a negyedik oktatási stratégia céljaiként említett szociális készségek, együttműködési képességek kialakításában. Lényege: a csoportmunka keretében a tanulók együttes munkát végeznek, s ugyanúgy felelősek egymás tanulási eredményeiért, mint a sajátjukért. Négy elterjedt változata: közös munka végén egyéni beszámolók, közös munka végén egyéni vetélkedők, mozaiktanulás (elosztott tananyag közös feldolgozása) és csoportkutatás (részfeladatok közös feldolgozása).
- Projektmódszer
A tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére építő módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként tervezi meg. A projektek olyan komplex feladatok, melyek elvégzése során a témát annak széles körű (történeti, technikai, gazdasági stb.) összefüggésrendszerében dolgozzák fel. Alkalmazásának lépései: témaválasztás, tervezés, kivitelezés és értékelés. Jellemzői: nagyfokú önállóság és szabadság, az ismeretek integrálódása, fejlett kapcsolatkezelés.
- Szimuláció, a szerepjáték és a játék
Olyan oktatási módszerek, amelyekben a tanulók tapasztalati tanulás révén fogalmakat, eseményeket, jelenségeket ismernek meg, s mint tevékenységeket gyakorolják be azokat. A szimuláció a valóság absztrakciója, mely fizikai és társadalmi valóságot egyaránt tükrözhet (pl. a mikrotanítás). A szerepjáték esetén valaki egy másik személy szerepét vagy funkcióit játssza el (pl. történelmi személyek vitája). A játék olyan vetélkedő, melyben a

szabályok betartásával lehet a győzelmet megszerezni. Mindhárom módszer erőteljesen motivál.

VI. Egyéb fogalmak

Óraterv (óravázlat)

A tanítási óra tananyagának, didaktikai feladatainak, szervezési módjainak, stratégiáinak, módszereinek és egyéb tennivalóinak a tanár által történő írásbeli megtervezése. Feladat- és időterv.

Taneszköz

Információhordozó oktatási médium, a tanítás-tanulás folyamatában felhasználható, az oktatás céljainak elérését segítő tárgy. A taneszközök felosztása: háromdimenziós, nyomtatott és oktatástechnikai eszközök. A taneszközök tulajdonságai: dokumentumszerűség, manipulálhatóság és sokszorozhatóság.

Tanmenet

A tanítás-tanulás menetének egy tantárgyra vagy műveltségi területre, egy tanulócsoportra és rendszerint egy tanévre vonatkozó, a tárgyat tanító pedagógus által történő írásos megtervezése.

Tematikus terv

A didaktikai feladatoknak a tananyag egy-egy nagyobb tematikus egységére vonatkozó tanítási-tanulási terve.

Attitűd

Tartós beállítódás, értékelhető viszony valamilyen tárgy, személy, jelenség, gondolat vagy érték irányában. Közvetlenül nem látható, csak következtetni lehet rá a személy cselekedetei, reakciói alapján.

Jártasság

Az ismeretek alkalmazásának egyik művelete = gyakorlottság, gyakorlati felkészültség. Új feladatok, problémák megoldása ismereteink kombinatív felhasználása útján.

Képesség

Egyéni adottságoknak tevékenység gyakorlása révén történő kifejlődése. Területei: motoros, kognitív, kommunikációs, érzelmi.

Készség

A tanulás (gyakorlás) eredménye: teljesítményképes tudás. A cselekvés automatizált eleme, mely a tudat közvetlen ellenőrzése nélkül funkcionál. Fajtái: írás-, olvasás-, beszéd-, manuális-, szenzomotorikus-, intellektuális és összetett készségek.

Kompetencia

Képességeken és tanult ismereteken, attitűdökön és viselkedésen alapuló jártasságok és készségek összessége.